

Centenari del naixement del Zoo de Barcelona

Cent anys d'història del Zoo

El Zoo de Barcelona es va inaugurar el 24 de setembre de 1892. Al llarg de cent anys d'història, aquesta institució ha esdevingut patrimoni cultural de la ciutat. Actualment, es planteja canviar-lo de lloc.

Entre la font monumental presidida per la Dama del Paraigua i les "Muntanyes de Montserrat" –projectes realitzats per Josep Fontserè a final del segle XIX– es van celebrar els actes oficials del centenari del Parc Zoològic de Barcelona. L'ambient era festiu, sobretot per als actuals treballadors del Zoo que respiraven nerviosisme i excitació. El seguici oficial, presidit pel batlle Pasqual Maragall, es féu esperar. Després van arribar els parlaments.

L'historiador Josep M. Ainaud de Lasarte va recordar l'evolució conceptual dels parcs zoològics: "En un principi nasqueren de la venjança de l'home davant la natura que li era hostil. Tenien un aire trist i d'animal vençut. Després, el parc es convertí en un lloc per a divertir-se i gaudir de

l'exotisme de les espècies. Ara és un espai lúdic, de ciència i de cultura". Pasqual Maragall també incidí en aquest últim aspecte definint el zoològic com "una gran institució cultural". L'alcalde aprofità el parlament per instar les institucions del país a contribuir en la gestió del Zoo, que des del 1985 és una societat privada municipal.

El Parc Zoològic de Barcelona obrí les portes per la diada de la Mercè, el 24 de setembre del 1892, en el marc del Parc de la Ciutadella, que pocs anys abans –amb motiu de l'exposició universal del 1888– s'havia convertit en un dels pulmons de Barcelona.

Actualment, el Parc està en un bon moment. Disposa dels tres elements indispensables de tot zoològic que es van de ser

modern: departament d'investigació, departament de conservació i reproducció d'espècies en perill d'extinció i departament d'educació, que realitza una tasca pedagògica imprescindible, sobretot per a les escoles. L'equip que mou tota aquesta estructura consta d'unes 150 persones.

LA HISTÒRIA

En ocasió del centenari Edicions 62 ha editat un llibre, *El Parc Zoològic de Barcelona. Cent anys d'història*, escrit per Emili Pons, amb fotografies de Colita i Jordi Fàbregas. En el llibre queda palès que la història del Zoo de Barcelona, amb alts i baixos i moments de decadència importants que ningú no pot negar ni pot amagar, és indestriable dels esdeveni-

Grua damisel·la.

Hipopòtam menjant.

Serps sortint de l'ou.

Cria de girafa.

El guepard és el més ràpid de tots els mamífers.

Makinda, filla de Floquet de Neu.

ARXIU

ments sociopolítics que ha viscut la ciutat.

Lluís Martí i Codolar, prestigiós banquer de l'època, va donar en 1892 a l'Ajuntament de Barcelona una col·lecció d'animals autòctons i exòtics que havia reunit durant anys. En aquell final de segle XIX la zoologia era una disciplina que tenia un paper cada vegada més destacat i que les teories de Darwin havien posat a primera plana de l'actualitat. De sobrepuig, les ciutats més importants d'Europa i dels Estats Units començaven a tenir el seu zoològic, un element que els donava prestigi i categoria. Barcelona no va deixar perdre una oportunitat tan llaminera com la que oferia Martí Codolar. Dues hectàrees del Parc de la Ciutadella van ser habilitades per a acollir, entre altres, óssos, lleons, antílops, camells, un caiman, una zebra, una girafa i "l'Avi", l'elefant, que va ser l'animal més emblemàtic del Zoo fins als primers anys d'aquest segle.

El primer director del Parc fou Francesc Darder: metge, veterinari i expert taxidermista, personatge que va adquirir el polèmic negre dissecat que mostra el Museu Municipal de Banyoles. Les instal·lacions —recordant les paraules d'Ainaud de Lasarte— eren formades per gàbies i espais delimitats per tanques i separats per barres de ferro gruixudes. En aquella època l'entrada al Zoo era gratuïta i es finançava principalment amb la venda dels ous de les moltes gallines que tenia i "de la subhasta periòdica d'aquelles espècies de què el Parc tenia excedents a causa de la proliferació de les cries", relata Emili Pons.

La Primera Guerra Mundial va agreujar els problemes que el Parc començava a tenir. En els primers decennis del segle el Zoo de Barcelona tenia una col·lecció d'animals envellida, que les circumstàncies de la guerra impedièren d'acréixer i de renovar, i patia d'una manca important de recursos econòmics, cosa que també frenava la renovació de les instal·lacions. A més, la concepció dels zoològics anava canviant, i el de Barcelona ja era obsolet. En aquesta època ja es va plantejar un canvi de recinte: propostes de trasllat, se n'han plantejades diverses al llarg del segle, sense que mai cap s'hagi arribat a dur a terme.

A partir del 1927 el Zoo tanca el recinte i comença a cobrar entrada. Aquest fet va incrementar uns ingressos que fins llavors eren ínfims. Malgrat tot, els problemes de dèficit econòmic no es resol·dran fins ara, com qui diu. Malgrat la situació poc favorable del Zoològic al llarg dels anys trenta, Emili Pons destaca: "A pesar de totes les seves limitacions, el Parc Zoològic de Barcelona havia esdevingut ja una institució prestigiosa que recollia una bona mostra de la fauna mundial i que podia garantir el seu sosteniment en unes condicions si més no acceptables".

Amb la guerra civil comença la decadència del Parc, que en aquests anys va trobar-se amb manca de liquidesa i de subministrament dels aliments bàsics per a la col·lecció. La mort d'animals esdevingué un fet quotidià. I els anys de post-guerra no tindrien pas més sort. Però la sort canvià a partir del 1956,

coincidint amb la incorporació d'Antoni Jonch a la direcció del Parc.

Antoni Jonch va estar al capdavant del Zoo de Barcelona del 1956 al 1985. Al llarg d'aquesta època realitzà una important renovació de quasi totes les instal·lacions, féu ampliar l'espai del recinte fins a dotze hectàrees, que són les que té actualment el Parc, i va incrementar el nombre d'exemplars, entre ells Floquet de Neu, l'actual estrella del Zoo. En reconeixement d'aquesta tasca, en la commemoració del centenari, un dels actes destacats ha estat l'homenatge a Antoni Jonch.

Però tot Parc Zoològic necessita un manteniment, una renovació d'instal·lacions, uns serveis i una investigació constants. Ara, les instal·lacions del Zoo de Barcelona ja tornen a ser velles. Un exemple: en 1968 es va construir l'aquària, un dels més moderns d'Europa. Però actualment les seves dimensions ja no s'ajusten a les normatives internacionals.

Amb motiu dels Jocs i amb la construcció de la Vila Olímpica al Poblenou, es tornà a replantejar el trasllat del Zoo. La voluntat del consistori municipal era de convertir el Parc de la Ciutadella en un jardí obert que fes de pont de comunicació entre la Vila Olímpica i la ciutat. El nou emplaçament podria ser la zona de Diagonal Mar. El projecte encara està sobre la taula, però la decisió no es pot allargar, perquè la vida del Zoo no s'atura.

Montse Serra